

ZGODOVINA TERAPIJE S POMOČJO KONJA

Objavljeno v Reviji o konjih, avgust 2008

Starogrški antični zdravnik **HIPOKRAT**, eden izmed najznamenitejših osebnosti v medicini, je že v davnem obdobju 460 let pred n. š. spoznal in zapisal, da »medicinska gimnastika na konju krepi kri in duha«.

Naslednji znani zapisi o vplivu terapije s pomočjo konja so dobro tisočletje mlajši. V francoski Enciklopediji iz 18. stoletja, katere glavni urednik je bil **DIDEROT**, je omenjeno, da jahanje konjev blagodejno vpliva na bolnike s psihičnimi težavami.

Prva znana študija o jahanju kot terapevtskem sredstvu pa sega v leto 1870, ko je **CHASSAIGNE** ugotovil, da se pacientom z različnimi nevrološkimi motnjami s pomočjo terapij izboljša drža, ravnotežje in kontrola mišic.

Bolj sistematični razvoj terapije s pomočjo konja pa se je začel v drugi polovici 20. stoletja ...

Zgodba o Liz Hartel – uspeh, ki je opozoril na koristne učinke jahanja

V začetku 20. stoletja so svet zajele epidemije poliomielitisa. Otroška paraliza oziroma poliomielitis je akutna infekcija osrednjega živčevja, ki se lahko konča z ohromelostjo ali celo smrtjo. Infekcijo povzroči virus, ki pride v živčevje običajno skozi nos ali usta in napade živce, ki uravnavajo mišice. Za to boleznijo so obolevali ljudje vseh starosti, posebej dovzetni pa so bili otroci.

Zahrbtn virus je napadel tudi mlado dansko jahačico **LIZ HARTEL**. Infekcijo je prebolela, vendar je ostala od kolen navzdol paralizirana. S trdom in močno voljo je dokazala, da se nikakor ni potrebno vdati v usodo. Leta 1952 je zastopala Dansko na Olimpijskih igrah in si s konjem Jubilee priborila srebrno medaljo iz dresurnega jahanja - kljub paralizi nog in v konkurenci z »zdravimi« jahači. To je bilo pomembno spoznanje in mejnik v razvoju terapije s pomočjo konja. Ugotovljeno je bilo, da si je mlada Liz z vsakodnevnimi jahalnimi treningi izboljšala koordinacijo nog in pridobila večjo mišično moč. Uspeh je ponovila leta 1956, ko je znova osvojila srebro.

Liz Hartel (skrajno levo) na olimpijadi leta 1956

Vir: www.olympics.org

http://equineteleseminar.blogs.com/riding_lessons/2006/06/liz_hartel_1952.html

Zgodba Liz Hartel je sprožila val navdušenja in po Evropi in Ameriki so se pričeli širiti terapevtski centri.

Prva žarišča terapij s pomočjo konja: Velika Britanija, Skandinavija, Nemčija

Takoj po uspehu Liz Hartel so v skandinavskih deželah (Norveška, Švedska) pričeli z izvajanjem terapij s pomočjo konja za osebe, ki so prebolele otroško paralizo, kmalu za tem pa so začeli vključevati tudi druge skupine oseb s posebnimi potrebami.

NORAH JACQUES v Veliki Britaniji je leta 1953 pričela s programom terapij s spastičnimi otroci, leta 1957 pa so v Veliki Britaniji uvedli jahanje za invalidne otroke. Leta 1964 so ta program sprejeli tudi na britanski *Windorf Orthopaedic Hospital* in pod okriljem *British Horse Society* in kraljeve družine ustanovili *Advisory Council on Riding for the Disabled Association RDA*. Nato so se terapije s pomočjo konja bliskovito širile v razvitejše evropske in ameriške države.

Leta 1968 je s študijem terapije s pomočjo konja kot metode terapije pri obolenjih lokomotorne aparata pričel nemški zdravnik **dr. DIETLEV RIEDE**, specialist ortopedije in fizikalne medicine, z univerzitetne klinike v Hallnu. Na osnovi poročila o poteku projekta, v katerem se je proučil vpliv hipoterapije na omenjene skupine obolenj, je Ministrstvo za zdravstvo v Nemški demokratični republiki že leta 1973 odločilo, da socialno zavarovanje prizna hipoterapijo za otroke in mladostnike do 18. leta starosti kot storitev fizikalne terapije.

Leta 1970 je bila v Nemčiji ustanovljen Kuratorij za terapevtsko jahanje.

V ZDA sta bila prva tovrstna terapevtska centra v Torontu in Michiganu, leta 1969 pa je bila ustanovljena krovna ameriška organizacija *NARHA (North American Riding for the Handicapped Association)*. Istega leta je nacionalno krovno organizacijo za terapije s pomočjo konja *RDA* dobila tudi Irska.

Pomembno spoznanje: konj ne vpliva le na telo, temveč tudi na psiho

Dr. SCHOLZ, dr.med., specialist za nevrologijo, psihiatrijo in psihoterapijo, z nevropsihiatrične klinike za otroke in mladostnike Univerze Karla Marksa v Leipzigu, je že leta 1972 pričel raziskovati tudi pozitivni vpliv terapije s konji na razvoj sposobnosti medsebojnega komuniciranja in samozavesti.

Ugotovil je, da otroci s težkimi depresijami s konjem navežejo veliko tesnejši stik kot s katerim koli človekom. Skozi odnos do konja se otroci učijo tudi obzirnosti, preko ritmičnega gibanja na konjskem hrbtu pa dosegajo stanje sproščenosti.

Leta 1981 je nemško socialno zavarovanje terapijo s konji na podlagi dobrih rezultatov kot storitev priznalo tudi na področju nevrologije in psihiatrije.

Širjenje terapije s pomočjo konja po Evropi in Ameriki

Nastajati je začelo vedno več jahalnih centrov, ki so ponujali terapije s pomočjo konja. Svoje krovne zveze za tovrstne terapije so v prihodnjih letih dobivale tudi druge razvite države: Kanada leta 1980 (*CANTRA*), Italija leta 1983 (*ANIRE*), Grčija leta 1992 (*TRAG*), Španija leta 1996 (*AEDEQ*) ...

Leta 1980 je bila ustanovljena tudi mednarodna organizacija **FRDI** (*The Federation Riding for the Disabled International*), katere namen je povezovanje vseh kontinentov, držav in terapevtskih centrov.

Terapija s pomočjo konja postaja vse bolj prepoznaven in pomemben segment v konjeništvu in hkrati tudi vedno bolj priznan del fizikalne in psihosocialne rehabilitacije. Vedno več ljudi poišče stik s konjem in v tem čudovitem, plemenitem bitju najde prijatelja, ki ga spremlja vedno in povsod ...

Terapija s pomočjo konja v Sloveniji

Začetki terapije s pomočjo konja segajo v 70. leta, ko je prim. dr. Tatjana Veličkovič Dolenc, specialistka razvojne ortopedije, pričela izvajati hipoterapijo v okviru Gorenjskega društva za cerebralno paralizo. Leta 1993 je bila v Lipici, v organizaciji omenjenega društva, izpeljana prva šola v naravi za 25 otrok s cerebralno paralizo. Terapija s pomočjo konja se je nato začela bolj sistematično razvijati in v 90. letih se je pojavilo še več žarišč: Zdravilišče Topolščica, ZUIM Kamnik, ZUDV dr. Marijana Borštnarja Dornava. Danes se lahko še več zavodov in drugih organizacij pohvali s ponudbo terapij s pomočjo konja: CUDV Dolfke Boštjančič Draga, CUDV Črna na Koroškem, CUDV Dobrna, MKZ Rakitna, Zveza društev Sonček, Center JPV Vipava, Fundacija NAZAJ NA KONJA ...

Hitrejši razvoj terapij s pomočjo konja je odvisen od organiziranosti in sodelovanja izvajalcev na nacionalnem nivoju in predvsem na izobraževanju in usposabljanju potrebnega kadra. Leto 2005 je bila nekakšna prelomnica, saj je prvih 13 fizioterapevtov zaključilo tečaj hipoterapije v organizaciji ZUIM Kamnik, istega leta pa je bila z namenom strokovnega pristopa in razširjanja vseh oblik terapije s pomočjo konja ustanovljena tudi Ustanova **Fundacija Nazaj na konja**, s sedežem v Jahalnem centru Starošince. V letu 2008 je tako pričela z izvajanjem programa izobraževanja terapevtov za izvajanje terapij s pomočjo konja, ki je namenjen psihologom, pedagogom, defektologom, zdravnikom in drugim sorodnim profilom.

Organizirana so redna srečanja terapevtov v okviru letnih strokovnih posvetov in kongresov terapevtskega jahanja, ki bodo pripomogli k izmenjavi znanja in izkušenj ter posledično k izboljšanju kakovosti življenja vseh potencialnih uporabnikov terapij s pomočjo konja.

VIRI:

Mielke, S. (1989). *Therapeutisches Reiten*. Zdravstveno varstvo, 4/5, 139 – 141.

Demšar, M., Predan, J. (2007). *Terapija s pomočjo konja – nov pristop v medicini*. V: ISIS, 3, 59 – 67.